
Bilaterálne hospodarské vzťahy medzi Slovenskom a Ukrajinou (1993-2016)

Oleksandr Radysh

Katedra politológie a verejnej správy, Fakulta sociálnych vied, Užhorodská národná univerzita, Užhorod, Ukrajina

ORCID 0009-0007-7293-2519

Citovať tento článok:

Radysh Oleksandr. Bilaterálne hospodarské vzťahy medzi Slovenskom a Ukrajinou (1993-2016). International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 2, No. 5, 2023, pp. 13-26. doi: 10.46299/j.isjmef.20230205.02.

Prijaté do redakcie: 09 07, 2023 p.; **Schválené:** 09 29 2023 p.;

Uverejnené: 10 01 2023 p.

Abstrakt: Cieľom článku bola analýza evolúcie základných smerov, druhov a foriem ukrajinsko-slovenskej medzištátnej spolupráci na základe konkrétnej historickej analýzy procesu stanovenia a vývoja dobrých susedských vzťahov a základov systému strategického partnerstva medzi Ukrajinou a Slovenskom. Popísaná história vzťahov krajín a ich zmluvno-právny základ hospodárskych vzťahov, úloha a miesto ukrajinsko-slovenských vzťahov v kontexte európskej integrácie. Ďalej sa zaoberáme cieľmi práce, metodikou práce a metódami skúmania. Základnými sú informácie venované obchodnej a hospodárskej spolupráci medzi Ukrajinou a Slovenskom a vlastnostiam investičnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom. Uskutočnila sa analýza prioritných oblastí politickej a hospodárskej spolupráce medzi krajinami a vyhliadky hospodárskej spolupráce na dvojstrannej i mnohostrannej úrovni. V závere sú stručne uvedené zhrnutia výskumu a sú uvedené najpodstatnejšie teoretické zásady pre riešenie problémov. Slovenská republika a Ukrajina sú susedmi prvého poriadku v geopolitickom kontexte, ktoré priamo susedia a majú spoločnú hranicu. Pre udržanie stability v regióne strednej a východnej Európy je nesmierne dôležitým pre rozvoj susedských vzťahov medzi nimi. Zúčtovacie vzťahy a rozvoj spolupráce so susednými krajinami je tiež v súlade s európskymi zásadami, jedným s hlavných podmienok pre zaradenie nových nezávislých štátov do integračných procesov na európskom kontinente. Vzhľadom na potrebnosť posilnenia cezhraničnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom je potrebné vytvoriť vhodné podmienky pre efektívnu spoluprácu medzi médiami štátov počas prenosu informácií a vytváraní pozitívneho obrazu Ukrajiny. Hlavnou prioritou zahraničnej politiky Ukrajiny aj naďalej zostáva proces európskej integrácie, ktorý zahŕňa zavedenie systémových reforiem vo všetkých oblastiach života v súlade s normami a štandardmi Európskej únie.

Kľúčové slová: Ukrajina, Slovensko, medzištátne vzťahy, ekonomické vzťahy, európska integračná stratégia, medzinárodná spolupráca, hospodárske vzťahy medzi Ukrajinou a Slovenskom.

1. Úvod

Ukrajina a Slovensko sú nové nezávislé európske štáty, predpokladom vzniknutia ktorých sú národné-oslobodzovacie boje ukrajinského aj slovenského národov, zvrhnutie totalitného štátu, úplná zmena medzinárodných vzťahov a ukončenie bipolárnej konfrontácie v Európe a vo svete. Obzvlášť podobným je vytvorenie suverénnej štátnosti Ukrajiny a Slovenskej republiky. Obe krajiny sa stali samostatnými s mierom. Medzi Ukrajinou a Slovenskom od začiatku sa nevyskytovali žiadne zásadné rozdiely alebo kontroverzné otázky, ktoré by nemožno bolo vyriešiť vyjednaním, kompromisom a

posilňovaním dobrých susedských vzťahov. To vytvorilo pevný základ pre budúci rozvoj ukrajinsko-slovenskej spolupráce. Aktuálnosť témy spočíva v tom, že na začiatku tretieho tisícročia vzťahy medzi krajinami dostali novú etapu vývoja, ktorého hlavným cieľom bolo maximálne využitie možností bilaterálnej spolupráce s cieľom zabezpečiť efektívnu realizáciu eurointegračných plánov.

2. Objekt a predmet výskumu

Objektom výskumu boli procesy stanovenia a vývoja integrovaného systému dobrých susedských, partnerských vzťahov medzi ukrajinským a slovenským štátom. Predmetom boli tendencie spolupráci Ukrajiny a Slovenska.

3. Cieľ výskumu

Cieľom výskumu je analýza evolúcie hlavných smerov, druhov a foriem ukrajinsko-slovenskej medzivládnej spolupráci na základe konkrétnej historickej analýzy procesu tvorby a rozvoja dobrých susedských vzťahov a základov systému strategického partnerstva medzi Ukrajinou a Slovenskom.

4. Rozbor literatúry

Informačný základ výskumu tvoria údaje z internetových zdrojov, periodických vydaní, monografie, periodickej ekonomickej literatúry. Taktiež sú použité zmluvy, dohody, politické dokumenty vlády, dokumentárne zdroje a štatistiky Ukrajiny a Slovenska, 12 európskych inštitúcií, monografické štúdie a politické výskumy vedcov dvoch susedných krajín. Okrem toho sú použité články ukrajinských periodika, elektronické zdroje.

5. Metódy výskumu

V procese skúmania boli použité nasledujúce metódy výskumu. V prvej rade sme použili analýzu vedeckej literatúry a údajov z internetových zdrojov pre skúmanie teoretických aspektov a charakteristiky historických etáp a osobitosti vývoja ukrajinsko-slovenských vzťahov. Tiež sme využili metódu analistického spracovania informácií, metódu indukcie a dedukcie. Dalej sme použili analýzu, metódu syntézy, metódu zovšeobecnenia, metódu indukcie a dedukcie, štatistickú metódu spracovania informácií pre analýzu evolúcie základných smerov, druhov a foriem ukrajinsko-slovenskej medzištátnej spolupráce na základe konkrétnej historickej analýzy procesu stanovenia a vývoja dobrých susedských vzťahov a základov systému strategického partnerstva medzi Ukrajinou a Slovenskom. V našom článku sa široko používala metóda porovnania, a taktiež systematický prístup pre výskum problémov a perspektív spolupráci Ukrajiny a Slovenska. Rozmanitosť metód výskumu prispela k uskutočneniu plnej analýzy špecifiká procesu stanovenia a vývoja integrovaného systému dobrých susedských, partnerských vzťahov medzi ukrajinským a slovenským štátom.

6. Výsledky výskumu

6.1 Ukrajinsko-slovenské vzťahy v kontexte európskej integrácie

Ku systému medzištátnej spolupráci Ukrajiny a Slovenska patria aj eurointegračné smery, ktoré majú určitú samostatnú právnu subjektivnosť, ale nemôžu sa rozvíjať mimo existujúceho ústavného, legislatívno-regulačného poľa štátu. Tento druh spolupráce treba považovať zvláštnou podúrovňou ukrajinsko-slovenských vzťahov. Zároveň, spolupráca medzi Ukrajinou a Slovenskom v každej sfére: politickej, ekonomickej a kultúrno-duchovnej má svoju vnútornú štruktúru s previazanými prvkami a úrovňami. Slovensko poskytuje stálu podporu Ukrajine, aby sa stala členom Európskej Únie. V tejto otázke všetky vetvy slovenskej vlády demonštrujú jednotu a jedinečnosť. Podpora eurointegračných

ašpirácii Ukrajiny zakotvená v Programe činnosti vlády Slovenskej republiky, v ktorom sa zároveň uvádza, že „Slovensko bude aj naďalej aktívne podporovať integračné a modernizačné úmysly svojho najväčšieho susedu – Ukrajinu, pretože bezpečná ekonomicky progresívna, demokratická a slobodná Ukrajina je dôležitým prvkom celoeurópskej stability. Slovensko bude podporovať vývoj spolupráce v rámci «Východného partnerstva» a poskytnutie konkrétnej integračnej vyhladky pre Ukrajinu“ [1]

V geopolitickom kontexte Ukrajina a Slovenská republika sú susedia prvého poriadku, ktorý priamo susedia a majú spoločnú štátnu hranicu. Pre podporu stability v regióne Centralno-Východnej Európy nesmierne dôležitý význam má vývoj dobrých susedských vzťahov medzi nimi. Nastavenie vzťahov a vývoj spolupráce so susednými štátmi je taktiež, v súlade so základnoeurópskými zásadami, jednou z hlavných podmienok pre zaradenie nových nezávislých štátov v integračné procesy na európskom kontinente. Skúsenosti ukrajinsko-slovenských vzťahov v poslednom desaťročí minulého storočia potvrdzuje možnosť úzkej partnerskej spolupráci medzi rôznymi podľa potenciálu, veľkosti, hĺbky a povahy reformných zmien štátmi Centrálnu-Východnej Európy – Ukrajiny a Slovenska. Pre Slovensku republiku Ukrajina je najväčším susedom, a pre Ukrajinu Slovenska republika opačne – najmenšia pomedzi hraničných s ňou štátov na západe. Ale však toto nie je prekážkou pre vytvorenie rovnoprávných ukrajinsko-slovenských vzťahov na princípoch vzájomného rešpektovania zvrchovanosti a nezávislosti [2,c. 23]. Slovensko pomáha a odovzdáva Ukrajine svoje skúsenosti európskej a euroatlantickej integrácie.

V tomto kontexte môžeme poznamenať veľmi aktívnu spoluprácu ukrajinských (Národný inštitút strategických výskumov) a slovenských (Slovenská asociácia zahraničnej politiky) odborníkov, najmä v rámci projektu Národný konvent Ukrajiny o EÚ. Z tohto dôvodu 25. júla 2012 r. na Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky sa uskutočnilo stretnutie riaditeľa Národného inštitútu strategických výskumov Ukrajiny (NISVU) A. Jermolajeva so štátnym tajomníkom Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky P. Burianom. Mimo základných otázok riešili sa základne otázky podpory slovenskou stranou európskej integrácie v rámci realizácie eurointegračných ambícií Ukrajiny. Diskusia sa zamerala predovšetkým na projekte „Národný konvent o EÚ na Ukrajine“, najmä s cieľom zúčastnenia na záverečnom plenárnom zasadnutí, ktoré organizovali na Ukrajine ako pracovné stretnutie 11.-12. júla 2012 roku pre štátneho tajomníka MZV Slovenskej republiky P. Buriana [1]. Vzhľadom na to, že hlavným realizátorom projektu od Slovenskej republiky sa stala vedúca slovenská mimovládna organizácia v oblasti zahraničných vzťahov Slovenská asociácia zahraničnej politiky riaditeľa NISVU A. Jermolajeva počas jeho stretnutia so štátnym tajomníkom MZV Slovenskej republiky P. Burianom sprevádzal riaditeľ Výskumného centra Slovenskej asociácie zahraničnej politiky A. Duleba. V procese stretnutia A. Jermolajev vyjadril vďačnosť slovenskej strane kvôli jej (v mene zahraničnopolitickej kancelárie Slovenska) aktívnej podpore v realizácii projektu „Národný konvent o Európskej únii na Ukrajine“. V 2014-2015 r. základnou otázkou ukrajinsko-slovenských vzťahov bola organizácia reverznej dodávky plynu [3]. Na Slovensku a na Ukrajine dlhoročná tradícia spolupráci v oblasti dopravy ropy a zemného plynu do Európy. Aj naďalej v spoločných záujmoch krajín zostava obsah ukrajinského tranzitného koridoru ako hlavného spôsobu dodávok energetických zdrojov do Európy.

Kľúčovým projektom súčasnosti sú reverzné dodávky plynu, uskutočnenia ktorých sa začali v septembri 2014 roku, ktoré významne prispeli k energetickej bezpečnosti Ukrajiny. V 2015 roku zo Slovenska na Ukrajinu dovezli 9,7 miliárd metrov kubických plynu [4]. Čo sa týka budúcnosti, tu sa poskytuje veľký priestor pre prehĺbenie spolupráce v oblasti energetickej účinnosti. Slovenská republika je lídrom technológie v oblasti diaľkového vykurovania, úsporách energie a zavádzania obnoviteľných zdrojov energie. Na Slovensku sú pripravení podeliť sa s ukrajinskými partnermi vlastnými know-how v tejto oblasti. Dôkazom toho je, napríklad spoločná aktivita krajín "Vyšehradská štvorka" tak zvaná "V4 Ukraine Roadshow", ktorá sa zaoberá otázkami energetickej efektívnosti, ktorá sa uskutočnila v Lvove 25. februára 2016 roku. Ako pokračovanie tejto aktivity sa uskutočnil slovensko-ukrajinský jarmok energetickej efektívnosti (26. februára 2016 r., Lvov), zameraný na prenos skúseností a kontaktov medzi slovenskými a ukrajinskými spoločnosťami.¹³ Prostredníctvom akciovkej spoločnosti "NAFTA a.s.", ktorá sa na Slovensku zaoberá výskumom

plynových polí a smermi výroby uhl'ovodíkov a skladovania zemného plynu, Slovensko má záujem rokovať ohľadom možností účasti vo výskumoch plynových poli a smerov výroby uhl'ovodíkov na Ukrajine, pokračovať rozvíjať spoluprácu s ukrajinskými spoločnosťami v tejto oblasti. Akciová spoločnosť "NAFTA, a.s., Bratislava" má záujem o využitie podzemných zásobníkov zemného plynu, rovnako ako získať licenciu na štúdium ložiská zemného plynu. Na Ukrajine dlhodobým cieľom akciovej spoločnosti "NAFTA, a.s., Bratislava" je realizácia projektu ukrajinských partnerov na posilnenie existujúcich zásobníkov, údržba a revitalizácia zemného plynu a taktiež výskum plynových polí a využitie zemného plynu [4].

Takže Ukrajina preberá zo Slovenska skúsenosti z európskych a euroatlantických integračných procesov. Hlavnými prioritnými otázkami zahraničnej politiky Ukrajiny by naďalej museli zostávať procesy európskej integrácie, ktoré stanovujú zavedenie systémových reforiem vo všetkých oblastiach života v súlade s normami a štandardmi Európskej únie.

6.2 Zahraničný obchod medzi Ukrajinou a Slovenskom

Obchodná spolupráca medzi Ukrajinou a Slovenskom jeden z najdôležitejších smerov celého spektra dvojstranných vzťahov, ktorý má civilizačný a ekonomický rozmer dobrého susedstva našich krajín a národov. Vzhľadom na ekonomický potenciál Ukrajiny a Slovenskej republiky, existujú značné rezervy pre aktiváciu obchodnej a ekonomickej spolupráci medzi štátmi. Pozitívnu úlohu by vytvorili podmienky na podporu spolupráce medzi ukrajinskými a slovenskými podnikmi v najviac perspektívnych smeroch. Pokiaľ Ukrajina a Slovensko sú tranzitnými krajinami s rozvinutou dopravnou infraštruktúrou, je potrebné dohodnúť sa o spoločných záujmoch v sfére tranzitnej dopravy medzi Európou a Áziou, a to nielen s ohľadom na situáciu na medzinárodnom trhu dopravy, ale aj na trhu energetických zdrojov. Na území Ukrajiny koncom 2014 roku fungovali 246 firiem so slovenským kapitálom, 137 s ktorých sú spoločné ukrajinsko-slovenské spoločenstva. Bez ohľadu na nízku úroveň slovenských investícií na Ukrajine, pozitívnym je to, že ich najväčšia kapacita smeruje na priemysly - 31,4 % z celkového počtu slovenských investícií na Ukrajinu [5]. Podľa výsledkov 2014 roku Slovensko sa dostáva na 13. miesto podľa objemov dvojstranného obchodovania medzi Ukrajinou a krajinami Európy s podielom 2,8 % z celkového objemu (tab. 1.)

Tabuľka 1. Dynamika zahraničného obchodu s tovarmi a službami (v mil. USD)

Ukazovateľ	2010	2011	2012	%	2013	%	2014	%
Obeh tovaru	1078	1529	1326,1	86,7	1480,4	111,6	1 183,9	80
Export	619	893,8	710,8	79,5	797,4	112,1	711,5	89,2
Import	459	635,6	615,3	96,8	683,0	111,0	472,4	69,2
Saldo	160	258,2	95,5	-	114,1	-	239,1	-

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa Štátnej štatistiky Ukrajiny a webovej stránky Veľvyslanectva Ukrajiny v Slovenskej republike [6;7]

Ako je ukázané v tabuľke 1, v 2014 r. objem obchodu s tovarom a službami stanovil 1 miliárd 183,9 mil. USD a znížil sa v porovnaní s 2013 rokom o 20 %, pričom export z Ukrajiny do Slovenskej republiky predstavoval 711,5 mil. USD a znížil sa o 10,8 %, import slovenských tovarov a služieb na Ukrajinu stanovil 472,4 mil. USD a znížil sa o 30,8 %. Kladné saldo pre Ukrajinu v tomto období predstavovalo 239,1 mil. USD [7].

Preukážeme dynamiku obchodu s tovarmi (tab. 2).

Tabuľka 2. Dynamika obchodu s tovarmi (v mil. USD)

Ukazovateľ	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	2014	%
Obeh tovaru	1 010	136	1 447	143	1 260,3	87,1	1 399,6	111,1	1 097,4	78,4
Export	568	131	843	148	672,6	79,2	747,4	111,1	670,6	89,7
Import	442	144	604	317	587,7	97,3	652,2	111	426,8	65,4
Saldo	125	-	239	-	84,9	-	95,2	-	243,8	-

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa Štátnej štatistiky Ukrajiny a webovej stránky Veľvyslanectva Ukrajiny v Slovenskej republike [6;7].

Ako je ukázané v tabuľke 2, v 2014 roku dvojstranný obeh tovarov skladal 1 miliárd 97,4 mil. USD a znížil sa v porovnaní s 2013 rokom o 21,6 %, pričom export tovarov z Ukrajiny do Slovenskej republiky skladal 670,6 mil. USD a znížil sa o 10,3 %, import slovenských tovarov na Ukrajinu stanovil 426,8 mil. USD a znížil sa o 34,6 %. Kladné saldo pre Ukrajinu počas tohto obdobia skladalo 2438 mil. USD [7].

Zvýšenie kapacity exportu tovarov na Slovensko v 2014 roku sa uskutočnilo najmä na tieto skupiny tovarov: - čierne kovy – o 25 % (21,5 mil. USD); - jadrové reaktory, kotly, stroje – o 70% (7,9 mil. USD). Avšak, došlo k poklesu exportu: - rudy, trosky a popolu o 19 % alebo o 62,2 mil. USD; - minerálnych palív; ropy a produktov jej rafinácie (o 38,5 % alebo o 46,0 mil. USD) [2, c.78].

Preanalýzujeme dynamiku obchodu so službami medzi krajinami (tab. 3).

Tabuľka 3. Dynamika obchodu so službami (v mil. USD)

Ukazovateľ	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	2014	%
Obeh	68	108	82,4	121,2	64,3	78,0	80,8	125,7	86,5	107,1
Export	51	108	50,8	99,5	38,2	55,5	50,0	130,9	40,9	81,6
Import	17	106	31,6	185,9	27,6	87,3	30,8	11,6	45,6	148,1
Saldo	33	-	19,2	-	9,5	-	19,2	-	4,7	-

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa Štátnej štatistiky Ukrajiny a webovej stránky Veľvyslanectva Ukrajiny v Slovenskej republike [6;7].

Ako je uvedené v tab. 3, v 2014 roku kapacita obchodu so službami sklala 86,5 mil. USD a zvýšila sa v porovnaní s 2013 rokom o 7,1 %, pričom export služieb z Ukrajiny do Slovenskej republiky sklal 40,9 mil. USD a znížil sa o 18,4 %, import slovenských služieb na Ukrajinu skladal 45,6 mil. USD a zvýšil sa o 148,1 %. Záporné saldo pre Ukrajinu počas tohto obdobia skladalo 4,7 mil. USD. Objem vzájomného obchodu s tovarmi za 8 mesiacov 2015 roku skladal 532,4 mil. USD, a najmä, export - 317,2 mil. USD (zníženie o 34,9 %), import - 215,2 mil. USD (zníženie o 25,8 %). Saldo – 102 mil. USD.

Prvé dodávky plynu s Európy na Ukrajinu cez územie Slovenska sa začali 2. septembra 2014 roku. Na slávnostnom otvorení plynovodu Vojany-Užhorod, a najmä dopravný most, ktorý umožní dodávku plynu v reverznom režime zo západu na východ, sa zúčastnili vtedajší ukrajinskí a slovenskí premiéry Arsenij Jaceniuk a Róbert Fico. Reverzné dodávky plynu s Európy na Ukrajinu cez Slovensko dlhú dobu boli problematické, lebo väčšina ruského plynu, ktorá sa vyváža do Európy (do 40%), taktiež ide týmto smerom – cez Ukrajinu a Slovensko, a ruský Gazprom opakovane hovoril o tom, že považuje tieto dodávky za protiprávne. Dnes Ukrajina môže dostať plyn od európskych dodávateľov len cez územie Poľska a Maďarska. Ale tieto cesty spolu môžu dodať iba 5-6 miliárd metrov kubických na rok, vtedy čo dodávka cez slovenskú cestu, podľa väčšiny pozorovateľov a

odborníkov, môže stať skutočnou alternatívou k dovozu ruského plynu. Odborníci odhadujú možnosť poskytnutia touto cestou od 10 až do 30 miliárd kubických metrov ročne [8]. Ukrajina 22. októbra 2016 roku importovala zo Slovenska rekordné 42,016 milióny kubických metrov zemného plynu, uvádza tlačová služba „Ukrtransgaz“, a.s. Predchádzajúce maximálne hodnoty importu zo Slovenska za 26 mesačnú históriu tohto reverzu boli zaznamenané 21. októbra (41,859 miliónov kubických metrov) a 5. októbra (41,627 miliónov kubických metrov). Žiadosť o import plynu od 23. októbra taktiež prekročuje 42 milióny kubických metrov. Celkovo v priebehu 1.-22. októbra Ukrajina importovala z Európy 1,077 miliárd kubických metrov plynu, vrátane zo Slovenska - 897,5, Poľska - 92,8, Maďarska - 86,9 miliónov kubických metrov [9].

Gazprom pravidelne hlasí o zámere zastaviť dodávky plynu do Európy tranzitom cez Ukrajinu. Zrážanie tranzitu takzvaného "ruského" plynu cez Ukrajinu môže automaticky priviesť k jeho deficitu vo vyššie uvedenom slovenskom bode Veľké Kapušany, kde takzvaný "ruský" plyn stáva právnický "európskym", ktorý potom sa predáva Ukrajine. Podľa optimistických predpovedí, pri týchto podmienkach dodávky plynu zo Slovenska na Ukrajinu sa znížia z dnešných blízko 9 miliárd kub. metrov na rok až do 6 miliárd kub. metrov (tab. 4). A to za predpokladu, že predčasné dohody Naftogazu s európskymi dodávateľmi o preorientovanie príslušného množstva prietoku plynu [10].

Tabuľka 4. Výpočet nemeckých vedcov (podľa modelu Tiger) maximálne možných dodávok plynu zo Slovenska na Ukrajinu v podmienkach nulového pretečenia zdrojov z RF do EÚ cez Ukrajinu, začínajúc z 2020 roku (mil. kub. m/rok)

Roky/Ukazovateľ	2016	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Skutočnosť	Predpoved'	Predpoved'	Predpoved'	Predpoved'	Predpoved'	Predpoved'
Slovensko (dodávky na Ukrajinu)	9,1	6,2	5,7	5,3	5,3	5,8	5,1

Riešením tejto otázky môže byť urýchlenie integrácie ukrajinského Plynového dopravného systému do európskej siete. Na to je potrebné vyvinúť spoločné infraštruktúrne projekty s príslušníkmi európskeho plynového trhu. Vo výsledku Ukrajina dostane možnosť zvýšiť reálnu (fyzickú) priepustnú schopnosť iných kanálov dodávky plynu na Ukrajinu. Nepochybne, projekt reverznej dodávky zemného plynu zo Slovenska na Ukrajinu priviedol ju na úroveň strategických partnerov v oblasti zabezpečenia energetickej bezpečnosti. Pomohlo to Ukrajine diverzifikovať dodávky energetických zdrojov a znížiť závislosť od Ruska, a zároveň ušetriť milióny eur. Tak, Slovensko sa vnímalo ako malá oblasť na západe, a nie ako dôležitá priorita pre zahraničnú politiku. Ale reverz zemného plynu sa stal "novým dychom" dvojstranných ukrajinsko-slovenských vzťahov a donútil sa pozrieť po novom na túto malú vrstvu v reťazi veľkej politiky a veľmi úspešnú krajinu. Tak, ukrajinsko-slovenská spolupráca, počítajúc hore uvedené tendencie, sa môže rozvíjať podľa prioritných smerov: politický (učenie hodín reformovania a demokratického tranzitu Slovenska, skúsenosti európskej a euroatlantickej integrácie); energetický (implementácia najlepších postupov Slovenska v energetickej efektívnosti) a ekonomický (použitie postupov EÚ v oblasti ekonomiky a potenciálu cezhraničnej spolupráci) [11]. Čiže, smery intenzifikácie obchodných a hospodárskych vzťahov medzi Ukrajinou a Slovenskom založené v rámci perspektív hospodárskej spolupráce Ukrajina - Európska únia.

6.3 Analýza trendov a úlohy investičnej činnosti pre rozvoj ekonomickej spolupráce Ukrajiny a Slovenska

Tendencie rozvoja ekonomických vzťahov medzi Ukrajinou a Slovenskou republikou sa nachádzajú na rovine perspektív ekonomických vzťahov Ukrajina – Európska únia. Vstup slovenskej

ekonomiky do eurozóny zavádza na ukrajinský export všetky kvóty a obmedzenia Európsku komisiu, najviac sa to týka kovu, rôznych druhov valcovania, kovových rúrok, chemických a minerálnych hnojív, textilu, poľnohospodárskej produkcií. Ukrajina získala status krajiny s trhovou ekonomikou, členstvo v Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a podpísala Dohodu o voľnom obchode s EÚ, čo má dôležitý význam pre rozšírenie obchodno-ekonomickej spolupráci s Európskou úniou a najmä so Slovenskom, vytvárajú sa podmienky zmiernovania kvóty a ďalších obmedzení na export do EÚ ocelových výrobkov, chemických hnojív, textilu a poľnohospodárskej produkcií, ale zostáva možnosť antidumpingových prešetrovaní a sankcií vo vzťahu citlivých tovarov ukrajinského exportu do EÚ a na Slovensko [12, c.55]. Do 01.01.2015 ekonomika Ukrajiny získala 75,1 mil. USD investícií zo Slovenskej republiky, čo je asi 0,2 % z celkových zahraničných investícií na Ukrajinu. 35 Dynamika prílivu slovenských investícií do ekonomiky Ukrajiny je uvedená v tab. 5.

Tabuľka 5. Dynamika prílivu slovenských investícií do ekonomiky Ukrajiny (v mil. USD)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Nahromadený objem	64,5	62,4	70,4	99,7	75,1
Rast za rok	-41,7	-2,1	8,0	29,3	-24,6

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa Štátnej štatistiky Ukrajiny a webovej stránky Veľvyslanectva Ukrajiny v Slovenskej republike [6;7].

Tak, pozitívny rast investícií vidieť v rokoch 2012 a 2013. Najväčším bol v 2013 roku - 29,3 %. Štruktúra prílivu slovenských investícií do ekonomiky Ukrajiny uvedená v tab. 6.

Tabuľka 6. Štruktúra slovenských investícií, založených do ekonomiky Ukrajiny (v mil. USD)

	2014 v tis. USD	2014 v % do výsledka	2015 v tis. USD	2015 v % do výsledka
SLOVENSKO	99 743,1	100,0	75 132,9	100
Poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo	15 070,0	15,1	13 364,1	17,8
Priemysel	39 545,1	39,6	30 873,3	41,1
Výstavba	943,3	0,9	857,7	1,1
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	6 324,1	6,3	5 007,6	6,7
Transport, skladové hospodárstvo, poštová a kuriérska činnosť	29 779,6	29,9	17 103,5	22,8
Dočasné ubytovanie a organizácia stravovania	-	-	-	-
Informácia a telekomunikácia	2 614,2	2,6	2 592,2	3,5
Finančná a poisťovnícka činnosť	798,0	0,8	672,4	0,9
Operácie s nehnuteľnosťou	2 422,8	2,4	2 490,3	3,3

Pokračovanie tabuľky 6

Odborná, vedecká a technická činnosť	1 779,9	1,8	1 737,1	2,3
Činnosť v oblasti administratívnych a podporných služieb	383,2	0,4	377,9	0,5
Zdravotná starostlivosť a poskytnutie sociálnej pomoci	40,7	0,0	35,4	0,0
Poskytnutie iných druhov služieb	-	-	-	-

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa Štátnej štatistiky Ukrajiny a webovej stránky Veľvyslanectva Ukrajiny v Slovenskej republike [6;7].

Ako je uvedené v tab. 6, dňom 01.01.2015, priame investície z Ukrajiny do ekonomiky Slovenska sú zapojené do sféry veľkoobchodu a maloobchodu; oprava motorových vozidiel.

Po analýze literárnych prameňov uvedieme porovnateľné ukazovatele investičnej klímy v krajinách EÚ, vrátane Slovenska, ktoré sú dôležitými partnermi Ukrajiny, čo odráža pozitívnu dynamiku medzinárodných ratingov (tab. 7).

Tabuľka 7. Rating investičných rizik krajín EÚ

Krajina	Standard & Poor's	Moody's	Fitch-IBCA
Česko	A	A1	A+
Poľsko	A-	A2	A-
Maďarsko	BBB-	Baa1	BBB
Slovensko	A-	A1	A-
Rumunsko	A+	A1	A+

Zdroj: vlastné spracovanie autora na základe literárnych prameňov [2;13].

Ako sa uvádza v tabuľke, Poľsko, Česko, Slovensko a Rumunsko zachovali vysoký investičný rating, vtedy ako popredné medzinárodné agentúry znížili rating Maďarska: agentúra Standard & Poor's – od BBB + do BBB-; agentúra Moody's – od A2 do Baa1; – agentúra Fitch-IBCA – od BBB + do BBB.

Podľa hodnotenia Property Rights Alliance medzinárodný index ochrany vlastníckych práv na Ukrajinu a susedných krajinách EÚ, má tendenciu zlepšenia ukazovateľov (tab. 8).

Tabuľka 8. Medzinárodný index ochrany vlastníckych práv krajín EÚ

Krajina	Legal and Political Environment (LP)	Physical Property Rights (PPR)	Intellectual Property Rights (IPR)
Poľsko	5,3	4,8	5,8
Rumunsko	4,5	4,9	4,9
Slovensko	5,6	7,1	6,2
Maďarsko	6,1	6,6	6,5
Ukrajina	3,7	4,6	4,3
Česko	6	5,7	6,5

Zdroj: vlastné spracovanie autora na základe literárnych prameňov [2;13].

Ako sa uvádza v tabuľke, v poslednej dobe došlo k významnému zlepšeniu situácie v krajinách EÚ, v oblasti právneho a politického prostredia, priaznivého pre investorov, ochrany materiálneho a

duševného vlastníctva. V súlade s poslednou správou Svetovej banky podľa stupňa jednoduchosti podnikania Maďarsko obsadilo 25. miesto, zatiaľ čo Česko a Poľsko sa umiestnili na 48. a 52. miestach (Ukrajina je na 148. pozícii).

Preto krajiny by mali naďalej robiť veľké úsilie na vytvorenie priaznivého podnikateľského prostredia. Najmä, v Poľsku je stále pomerne zložité založenie nových podnikov a získanie potrebného stavebného povolenia. Od začiatku 2015 roku začala fungovať Slovensko-Ukrajinská obchodná komora, valné zhromaždenie ktorej sa uskutočnilo 13. novembra 2014 roku v Bratislave v rámci medzinárodného biznis fóra - „Exportné fórum 2014“. Na konci 2014 roku hore uvedená Komora bola registrovaná na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky podľa Zákona č. 83/1990 Zb. občianske združenia Slovenskej republiky [14]. Slovensko-Ukrajinská obchodná komora funguje ako mimovládna organizácia, účelom ktorej je podpora rozvoja dvojstranných obchodných a ekonomických vzťahov medzi Ukrajinou a Slovenskou republikou, a taktiež zapojenie investícií do národných ekonomík oboch krajín, v praktickej ploche – podpora vzniku kontaktov/spolupráci medzi potenciálnymi ukrajinskými a slovenskými partnermi, poskytovanie, podľa dotazu, právnej pomoci ukrajinským zahraničným ekonomickým subjektom počas ich vstupu na slovenské/európske agregátne trhy, podpora v uskutočnení biznis fóra atď.

Špecifickosť investičnej spolupráce medzi krajinami súčasne je v tom, že sa nachádzajú v rôznych ekonomických fázach vývoja. Za posledné roky Slovensko ukazuje najvyššie tempo rastu pomedzi krajinami EÚ. Finančná a ekonomická kríza na Ukrajine, bohužiaľ, priviedla k poklesu objemov vzájomného obchodu. Objemy exportu podľa uvedených tovarových položiek sa znížili o 47 %, sleduje sa tendencia poklesu objemov investícií. V priebehu 2016 roku objem investícií klesol na 5,8 mil. USD. Prejavuje sa negatívne investičné počasie na Ukrajine [11]. V podmienkach obmedzených možnosti surovín, zdrojov a financií, ktoré sú sprevádzané krízovými javmi a znížením úrovni životaschopnosti obyvateľstva, spolu s hľadaním vnútorných prameňov investície sociálno-ekonomického rozvoja vzniká úloha posilnenia pozornosti k vytvoreniu investičného a inovačného charakteru princípov interakcie na medzištátnom a medziregionálnom úrovni medzi Slovenskom a Ukrajinou. V tejto súvislosti je dôležitý ďalší rozvoj investičnej interakcie v rámci cezhraničnej spolupráci zo Slovenskom. Ako dôsledok, sa môže uskutočniť aktivácia investičnej spolupráci v rámci cezhraničného regiónu, a taktiež sa zvýšia objemy cezhraničného obchodu s tovarmi a službami. Takže vzhľadom na ekonomický potenciál Ukrajiny a Slovenskej republiky, existujú značné rezervy pre aktiváciu investičnej spolupráci medzi krajinami. Pozitívnu úlohu by vytvorili založenia podmienok pre podporu investičnej činnosti ukrajinských a slovenských spoločnosti v najviac perspektívnych smeroch. Medzištátna investičná spolupráca Ukrajiny a Slovenska v EÚ podmieňuje záujem Ukrajiny vo vybudovaní dobrých susedských vzťahov so Slovenskou republikou. Posilnenie medzištátnych investičných vzťahov medzi krajinami prispeje k posilneniu pozície Ukrajiny v európskom spoločenstve a preskúmaniu slovenskej eurointegračnej skúsenosti.

6.4 Problematické momenty ukrajinsko-slovenských ekonomických vzťahov

Negatívny vplyv na rozvoj ukrajinsko-slovenskej spolupráce má nedostatok jasne definovaných oblastí spolupráce, rozptýlenie ukrajinského dovozu zo Slovenska a ukrajinského vývozu do tejto krajiny (s výnimkou dodávok železnej a mangánovej rudy, elektrickej energie a dusíkatých minerálnych hnojív). To znamená, že subjekty zahraničnej politiky oboch krajín nie sú dostatočne informované o potenciálnych možnostiach strán, a zahraničné obchodné vzťahy medzi nimi netvorí stabilný systém. V posledných rokoch ukrajinsko-slovenské vzťahy boli poznačené niekoľkými vážnymi konfliktami. Aj keď neboli dostatočne popísané v médiách, ale negatívne ovplyvnili medzinárodnú pozíciu Kyjeva a jeho eurointegračné perspektívy. Najväčší konflikt vypukol v januári a februári roku 2009 v súvislosti s plynovou krízou. Nakoľko Bratislava za šesťnásť rokov nezávislosti neurobila nič pre diverzifikáciu zdrojov a smerov dodávky energií (na rozdiel od Poľska a Maďarska) Slovensko sa ocitlo v ešte horšej situácii, než Ukrajina. Vtedajší premiér Róbert Fico odpovedal diplomatickým útokom práve na Kyjev, uznal Gazprom za spoľahlivého partnera a pomenoval

ukrajinskú stranu zlodejkou. Ozvena týchto udalostí sa aj dodnes prejavuje na slovensko-ukrajinských vzťahoch, ktoré sa od tej doby výrazne ochladili. Toto zhoršenie je dobre vidieť v postoji slovenských konzulátov a hraničných služieb k ukrajinským turistom a obchodníkom, ktorí chcú získať schengenské vízum a cestovať na Slovensko. Hoci sú pravidlá Schengenu pre všetky štáty-účastníky zmluvy rovnaké, Slováci sa správajú k ukrajinským občanom oveľa opatrnejšie ako iní susedia – Poľsko, Česká republika, Maďarsko a Rakúsko. Na problémy sa sťažujú nielen osobitní turisti, ale aj cestovné kancelárie, ktoré organizujú výlety do Bratislavy a do Tatier. Pravidlom sa stalo viacmesačné čakanie na akreditáciu, byrokracia a svojrázna interpretácia schengenských požiadaviek. Postačí povedať, že aj tie niekoľké cestovné kancelárie, ktoré organizujú cesty ukrajinských turistov do Bratislavy, vybavujú víza väčšinou na poľských či maďarských konzulátoch, a do hlavného mesta Slovenska chodia cez Krakov alebo Budapešť. Priamo, bez ohľadu na všetky úsilie, to nevyháda. Taktiež sa úplne zastavil rozvoj infraštruktúry kontrolných priechodov na ukrajinsko-slovenských hraniciach.

Schladenie ukrajinsko-slovenských vzťahov bolo úzko späté s príchodom v roku 2006 koalície socialistov (SMER), nacionalistov (SNS Jána Slotu) a mečiarovcov (HZDS), ktorí považovali za prioritu strategické partnerstvo s Moskvou. Nakoľko počas obdobia „oranžových“ ukrajinsko-ruské vzťahy boli dosť napäté, priateľstvo Slovenska a Ruska často bolo namierené proti Ukrajine, koniec koncov podľa výrazného želania Moskvy. Toto veľmi dobre demonštruje plynový konflikt v roku 2009 alebo vízová politika (Slovensko ochotnejšie udeľuje víza občanom RF, ako občanom Ukrajiny) [15, c.90]. Slováci chápu, že majú nevelikú krajinu, od ktorej málo čo závisí. Práve preto je taká veľká ľahostajnosť slovenskej spoločnosti voči otázkam medzinárodnej politiky a nedostatok záujmu o to, čo sa deje u susedov. Preto slovenskí diplomati a ľudia podieľajúci sa na zahraničnú politickú aktivitu (tretí sektor) vytvorili koncepciu mäkkej sily v Bratislave. Tak, Slovensko musí sústrediť svoju zahraničnú činnosť na niekoľkých prioritných krajinách a promovat' ich v EÚ, špecializujúc sa na tom. Absolútnou prioritou je západný Balkán (slovenskí diplomati, a to najmä Miroslav Lajčák, zohrali veľmi konštruktívnu úlohu pri stabilizácii situácie v Bosne a Hercegovine). Ďalej sú Ukrajina (odovzdanie úspešnej skúsenosti slovenských reforiem) a Bielorusko (angažovanosť slovenských MVO: Nadácia Pontis, Ľudia v ohrození na podporu demokratických procesov). Tretia prioritná oblasť je Afganistan a Keňa, čiže slovenská špecializácia v rámci európskeho programu humanitárnej pomoci. Podľa Jozefa Bátoru odborníka na medzinárodné otázky Univerzity Komenského v Bratislave, všetky pokroky Slovákov v tomto smere spočívali v tom, že slovenskí diplomati a značkové MVO iniciovali v týchto krajinách nejaké projekty, takýmto spôsobom otvárajúc novú oblasť činnosti, a neskôr zapájali k tejto téme viac „vážených“ partnerov (Nemecko, Francúzsko, USA, Kanada), ktorí tento proces mohli rozvíjať a celkovo financovať. Veľa z toho, čo sa Európskej únii podarilo dosiahnuť na Balkáne (vrátane ustúpenia v zrušení víz a európskej integrácii), do určitej miery je vlastne aj zásluhou Slovenska. Bratislava môže zohrať úlohu katalyzátora určitých eurointegračných procesov, ale musí najprv vyriešiť drobné problémy, ktoré sa nahromadili na oboch stranách ukrajinsko-slovenskej hranice. Posilnenie spolupráce, a čo je najdôležitejšie, riešenie problémov s vízami a prechodom hraníc sú veľmi dôležité kroky v ďalšom rozvoji Zakarpatska a východnej časti Prešovského a Košického kraju. To isté je možné povedať aj o Perečinskom a Veľkoberežňanskom okrese Zakarpatska, v ktorých sa vyskytuje početná slovenská menšina, rovnako, ako aj východná časť Prešovského kraju, ktorá je organicky prepojená so Zakarpatskom. O tom, aké príležitosti by sa otvorili pre tieto územia ak by sa povedzme Ukrajina stala súčasťou Schengenskej dohody, je možné vidieť z príkladu Bratislavy a rakúskych a maďarských satelitov. Geografická poloha Bratislavy a Užhorodu sú akoby zrkadlovým odrazom. Samozrejme, teraz sa nehovorí o vstupe Ukrajiny do Shengenu, ale skúsenosť Bratislavy svedčí o tom, že veľké možnosti pre regionálny rozvoj sú založené už v zrušení víza a v uľahčení prechodu hraníc, čo teda nie je jednoduchá, ale celkom reálna úloha v súčasnosti. Takže po preštudovaní problémov ukrajinsko-slovenskej spolupráce je vhodné vyčleniť perspektívne oblasti spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom.

7. Perspektívy ďalšieho rozvoja výskumu

Jedným z najdôležitejších prioritných smerov spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom je rozvoj medziregionálnych a cezhraničných vzťahov. Významnú činnosť v oblasti cezhraničnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom vykonáva Zakarpatská oblasť Ukrajiny – najbližší sused Slovenska. Zlepšenie cezhraničnej spolupráce medzi Zakarpatskou oblasťou Ukrajiny a pohraničnými regiónmi Slovenska je možné realizovať pomocou nasledujúcich opatrení: – zlepšenie colnej a pohraničnej infraštruktúry Ukrajiny a Slovenska; – zlepšovanie partnerskej sietí medzi územnými komunitami, orgánmi miestnej samosprávy a občianskymi združeniami pohraničných regiónov; – zabezpečenie spolupráce na obchodnej úrovni, zlepšením investičnej a zahraničnej hospodárskej spolupráce medzi pohraničnými regiónmi; – zabezpečenie realizácie programov susedstva Ukrajiny a Slovenska; – vykonávanie opatrení za účelom aktivizácie a rozvoja turistickej infraštruktúry v pohraničných oblastiach; – zabezpečenie vytvorenia a podpory jednej možnosti za účelom presadenia nápadov cezhraničnej spolupráce; – používanie pomoci tretích strán na riešenie problémov v pohraničných regiónoch. V súčasnej dobe na Ukrajine sú predpokladané návrhy zákonov o miestnej samospráve. Zakarpatská oblasť už dlhší čas je takou platformou pre podporu Ukrajiny a Slovenska k európskej integrácii. Skúsenosť Slovenska v systéme zabezpečenia samosprávy územných komunít, a to na úrovni kraju, okresu a obcí (obecné a mestské rady) je veľmi dôležitá.

Vzhľadom na potrebu posilnenia účinnosti rozvoja cezhraničnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom je potrebné vyčleniť takéto perspektívne smery: - zjednodušenie priepustného režimu na hraniciach Ukrajiny a Slovenska; - zabezpečenie vhodných podmienok pre efektívnu spoluprácu médií štátov pre výmenu informácií a vytvorenie pozitívneho imidžu Ukrajiny; - zabezpečenie podmienok pre zlepšenie spolupráce v oblasti vedy a vzdelávania; - zavedenie a zlepšovanie kultúrnych vzťahov, zlepšenie spolupráce v oblasti športu a cestovného ruchu; - zabezpečenie ochrany životného prostredia a spolupráca v oblasti predchádzania vzniku mimoriadnych udalostí. Perspektívnou je spolupráca medzi Ukrajinou a Slovenskom v oblasti energetiky a zabezpečovania tranzitu energie, najmä vzhľadom na vysokú energetickú závislosť Slovenskej republiky a jej účasť v zabezpečení stratégie energetickej bezpečnosti Európskej únie. Dôležitou úlohou je vytvorenie príslušného technického zabezpečenia pre zlepšenie dodávok elektrickej energie z Ukrajiny na Slovensko a realizácia projektu Euroázijského ropného koridoru, ktorý pomôže Ukrajine a Slovensku oveľa efektívnejšie využívať prepravné ropné kapacity.

V oblasti energetickej spolupráce so Slovenskou republikou Ukrajina vykonáva úlohu tranzitného partnera v dodávkach na Slovensko a do Západnej Európy ropy a plynu z Ruska. Ohľadom na túto skutočnosť Slovensko má záujem, na pôsobenie proti plneniu existujúcich projektov alternatívnych plynovodov, v spoľahlivej prevádzke existujúcich potrubných systémov Ukrajiny a jej uchovaní a tým aj pre Slovensko, úlohy hlavného tranzitného dopravného objektu ropy a zemného plynu z Ruska do krajín Európskej únie. Priebehom posledných rokov tendencie vývoja poprednej vetvy priemyslu Slovenska - automobilový priemysel - ukazujú, že presun výroby automobilov na východ Európy stále rastie a stáva intenzívnejší, a to najmä pri výrobe súčiastok, dielov a príslušenstva. Očakáva sa, že pri intenzívnom výstupe priemyslu z krízy príde čas, kedy vlastné výrobné zdroje krajiny nebudú stačiť pre udržanie rýchlosti rozvoja priemyslu, a výrobcovia budú mať záujem o zvýšenie objemu výroby produkcie. V súvislosti s týmto mimoriadne naliehavou stane aktivácia angažovania ukrajinských výrobcov k spolupráci so slovenskými spoločnosťami v sfére výroby dielov a príslušenstva pre automobily, zaradenie ukrajinských firiem do logistických plánov automobilových koncernov Peugeot-Citroen, Kia Motors, Volkswagen. Okrem toho vznikajú nové možnosti pre prenos dôrazu z vývozu ukrajinských výrobkov z ocele a surovej ocele na vývoz výrobkov s vyššou pridanou hodnotou - kovové polotovary a hotové diely [16].

Vzhľadom na ekonomický potenciál Ukrajiny a Slovenskej republiky, existujú značné rezervy pre aktiváciu obchodnej a ekonomickej spolupráci medzi štátmi. Pozitívnu úlohu by vytvorili podmienky na podporu spolupráce medzi ukrajinskými a slovenskými podnikmi v najviac

perspektívnych smeroch. Pokiaľ Ukrajina a Slovensko sú tranzitnými krajinami s rozvinutou dopravnou infraštruktúrou, je potrebné dohodnúť sa o spoločných záujmoch v sfére tranzitnej dopravy medzi Európou a Áziou, a to nielen s ohľadom na situáciu na medzinárodnom trhu dopravy, ale aj na trhu energetických zdrojov. Ukrajinsko-slovenská spolupráca v obchodno-ekonomickej sfére má pozitívnu povahu, charakterizovaná kladným obchodným saldo medzi štátmi. Napriek tomu, zahraničný obchod medzi krajinami nemá žiadne veľké objemy a veľký intenzívny rozvoj. Ukrajina vyváža a dováža na Slovensko väčšinou suroviny, čo vedie k potrebe diverzifikovať vývoz Ukrajiny na Slovensko. 62 Perspektívne smery intenzifikácie obchodných a ekonomických vzťahov medzi Ukrajinou a Slovenskom sú založené v rámci vyhladky ekonomickej spolupráce medzi Ukrajinou a Európskou úniou. Vstup ekonomiky Slovenska do eurozóny viedol k uloženiu na ukrajinský vývoz všetkých kvót a obmedzení Európskej komisie. Predovšetkým sa to týka kovov, rôznych typov valcovania, kovových rúr, chemických a minerálnych hnojív, textilných výrobkov, poľnohospodárskych produktov. Tak, Ukrajina a Slovenská republika majú záujem o stabilnú bilaterálnu spoluprácu v ekonomickom, politickom a iných oblastiach činnosti. Krajiny predvídajú zintenzívnenie spolupráce v celoeurópskych štruktúrach, dynamický rozvoj medzištátnych vzťahov a vyhľadávanie príležitostí pre regionálne integračné zblíženie. Hlavnou prioritou zahraničnej politiky Ukrajiny by mali aj naďalej byť procesy európskej integrácie, ktorá zahŕňa zavedenie systémových reforiem vo všetkých oblastiach života v súlade s normami a štandardmi Európskej únie.

8. Závery

Vo výsledku výskumu moderných trendov politickej a hospodárskej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom môžeme prísť k týmto všeobecným záverom. Slovenská republika a Ukrajina sú susedmi prvého poriadku v geopolitickom kontexte, ktoré priamo susedia a majú spoločnú hranicu. Pre udržanie stability v regióne strednej a východnej Európy je nesmierne dôležitým pre rozvoj susedských vzťahov medzi nimi. Zúčtovacie vzťahov a rozvoj spolupráce so susednými krajinami je tiež v súlade s európskymi zásadami, jedným s hlavných podmienok pre zaradenie nových nezávislých štátov do integračných procesov na európskom kontinente. Skúsenosti ukrajinsko-slovenskej spolupráci v poslednom desaťročí minulého storočia demonštrujú možnosť úzkej spolupráci. Pre Slovenskú republiku - Ukrajina je najväčším susedom a pre Ukrajinu, naopak - najmenší medzi hraničnými s ňou štátmi na západe. Ale to nestalo prekážkou k vytvoreniu rovnakých ukrajinsko-slovenských vzťahov na princípoch vzájomného rešpektovania zvrchovanosti a nezávislosti. K systému Medzinárodnej spolupráce Ukrajiny a Slovenska patria aj medziregionálne a cezhraničné vzťahy, ktoré majú vlastnú právnu subjektivitu, ale nemôžu sa rozvíjať mimo existujúceho ústavného, právneho a regulačného poľa štátu. Tento druh spolupráce môže byť považovaný za samostatnú sub-uroveň slovensko-ukrajinských vzťahov. Avšak spolupráca medzi Ukrajinou a Slovenskom v každej oblasti – politickej, ekonomickej, kultúrnej a duchovnej má vnútornú štruktúru so vzájomne prepojenými prvkami. Môžeme teda zvlášť vyčleniť plodnú spoluprácu ukrajinských a slovenských odborníkov, najmä v rámci projektu Národného zhromaždenia Ukrajiny a EÚ. Perspektívne smery prehĺbenia obchodných a hospodárskych vzťahov medzi Ukrajinou a Slovenskom sú začlenené do vyhladky hospodárskej spolupráce Ukrajina - Európska únia. Spolahlivou je spolupráca medzi Ukrajinou a Slovenskom v sfére energie a tranzitného zásobovania energiou, najmä vzhľadom na vysokú energetickú závislosť Slovenskej republiky a jej úlohu pri zaistovaní stratégie energetickej bezpečnosti Európskej únie. Vzhľadom na potrebnosť posilnenia cezhraničnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskom je potrebné vytvoriť vhodné podmienky pre efektívnu spoluprácu medzi médiami štátov počas prenosu informácií a vytváraní pozitívneho obrazu Ukrajiny. Hlavnou prioritou zahraničnej politiky Ukrajiny aj naďalej zostáva proces európskej integrácie, ktorý zahŕňa zavedenie systémových reforiem vo všetkých oblastiach života v súlade s normami a štandardmi Európskej únie. Eurointegračný kurz je základným odrazom zahraničnej politiky Ukrajiny, pretože rozvoj cezhraničnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskou republikou je dôležitým faktorom pri vybudovaní ziskových vzťahov s Európskou úniou.

Vláda Slovenskej republiky a vedenie Ukrajiny vypracovali veľké dvojstranné právne a normatívne základy, v súlade s ktorými sa realizuje spolupráca v nasledujúcich oblastiach: sociálno-ekonomická, vedeckotechnická, ekologická, kultúrna a ďalšie. Po analýze obchodnej a ekonomickej spolupráci podľa výsledkov 2014 roku Slovensko sa dostalo na 13. miesto z hľadiska vzájomného obchodu medzi Ukrajinou a Európskou Úniou s podielom 2,8 % z celkového počtu. Ukrajinsko-slovenská spolupráca v sfére obchodu a hospodárstva je pozitívnou, ktorá sa vyznačuje kladným saldo obchodu medzi krajinami. Ukrajina vyváža a dováža na Slovensko suroviny, čo vedie k potrebe diverzifikácie exportu Ukrajiny na Slovensko. Pokiaľ ide o perspektívy na bilaterálnej úrovni, Ukrajina a Slovenská republika sa zaujímajú o udržanie vzájomnej spolupráci v hospodárskom, politickom a inom odbore. Obe krajiny sú nastavené na dynamický rozvoj bilaterálnych medzištátnych vzťahov, usilovanie o aproximáciu regionálnej integrácie a posilnenie spolupráce v európskych inštitúciách. Preto kľúčovou prioritou zahraničnej politiky Ukrajiny by mala byť aj naďalej európska integrácia, ktorá zahŕňa systémové reformy vo všetkých oblastiach života v súlade s normami a štandardmi Európskej únie. Z tohto hľadiska Ukrajina sa môže spoľahnúť na podporu Slovenskej republiky.

Zoznam literatury:

- 1) Сайт Посольства України в Словаччині <https://slovakia.mfa.gov.ua/>
- 2) Смартик В.С. (2015). Світові економічні системи . К.: Азимут. 562 с.
- 3) Логінов Я. (2011). Україна — Словаччина: довгий шлях від байдужості до партнерства. http://gazeta.dt.ua/POLITICS/ukrayina_slovachchina_dovgiy_shlyah_vid_bayduzhosti_do_partnerstva
- 4) Лайчак М. (2016). Словаччина готова поділитися ноу-хау з українськими партнерами в енергозбереженні та впровадженні відновлюваних джерел енергії. <http://interfax.com.ua/news/interview/321768.html>
- 5) Сліпачук Т. (2015). Торговельна політика України. <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2015/02/19/7031009/>
- 6) Державна служба статистики України. (2016). www.ukrstat.gov.ua/
- 7) Сайт Посольства України в Словаччині. (2016). Двосторонні торговельно-економічні відносини між Україною та Словацькою Республікою. <https://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine/sk/trade>
- 8) Сайт BBC Україна. (2016). Словаччина починає комерційний реверс газу в Україну. https://www.bbc.com/ukrainian/business/2014/09/140902_slovakia_ukraine_gas_revers_az
- 9) Сайт Дзеркало тижня/UA. (2016). Україна імпортувала рекордну кількість газу зі Словаччини. <http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-importovala-rekordniy-obsyag-gazu-zi-slovachini-222509>
- 10) Сайт «Економічна правда».(2017). Російський чи європейський? Який газ Україна купує на кордоні, які загрози. <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/01/18/617939/>
- 11) Сайт KorzoNews. (2016.) Словаччина – маленька ланка в ланцюзі великої політики. Аналіз закарпатського експерта. <http://ua.korzonews.info/словаччина-маленька-ланка-в-ланцюзі/>
- 12) Собко Р. Т. (2012). Світова економіка: Підручник. К.: А.С.К. 642 с.
- 13) Скиба Т.С. (2015). Міжнародна економіка: Посіб. К. : Азимут. – 435 с.
- 14) Дорошко М.С., Шпакова М.В. (2012). Україна в сучасному геополітичному середовищі. https://pidru4niki.com/16280414/politologiya/ukrayina_suchasnomu_geopolitichnomu_seredovisch
- 15) Смоленський А. Т. (2012). МЕВ та місто України в них. Україна: Київ. – с. 89-95.
- 16) Інтернет-портал Волинського інституту економіки та менеджменту. (2017). Сучасний стан українсько-словацького співробітництва в економічній сфері. <http://viem.edu.ua/секція-5-гуманітарні-науки-в-контексті-сучасний-стан-українсько-словацького/>

Bilateral economic relations between Slovakia and Ukraine (1993-2016)

Oleksandr Radysh

Faculty of Social Sciences, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

ORCID 0009-0007-7293-2519

Abstract: The aim of the article was to analyze the evolution of basic directions, types and forms of Ukrainian-Slovak intergovernmental cooperation on the basis of a concrete historical analysis of the process of establishing and developing good neighborly relations and the foundations of the strategic partnership between Ukraine and Slovak. At the beginning considered the history of relations of countries and their contractual-legal basis of economic relations, the role and place of Ukrainian-Slovak relations in the context of European integration. Also analyzed commercial and economic cooperation between Ukraine and the Slovak properties and investment cooperation between Ukraine and Slovak. Finally is discussed priority areas of political and economic cooperation between the countries and prospects of economic cooperation at bilateral and multilateral levels. The conclusion briefly summarizes the research and are given the most essential theoretical principles to solve problems. The Slovak Republic and Ukraine are neighbors of the first order in the geopolitical context, which are directly adjacent and share a common border. In order to maintain stability in the region of Central and Eastern Europe, it is extremely important for the development of neighborly relations between them. Clearing relations and development of cooperation with neighboring countries is also in accordance with European principles, one of the main conditions for inclusion of new independent states in integration processes on the European continent. Considering the need to strengthen cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia, it is necessary to create suitable conditions for effective cooperation between the media of the states during the transmission of information and the creation of a positive image of Ukraine. The main priority of Ukraine's foreign policy continues to be the process of European integration, which includes the introduction of systemic reforms in all areas of life in accordance with the norms and standards of the European Union.

Keywords: Ukraine, Slovakia, international relations, economic relations, European integration strategy, international cooperation, the Slovak Republic, the economic relations between Ukraine and Slovakia.
